

УДК 796.032(091)(477.46)

**Л. П. Ярославська,
В. В. Загородній**

ЗНАМЕНИТІ СПОРТСМЕНИ ШЕВЧЕНКОВОГО КРАЮ

Узагальнено відомості про черкащан-паралімпійців, наводиться систематизований список спортсменів та проаналізовано результати їхніх виступів на найвищих форумах сучасності – Паралімпійських іграх.

***Ключові слова:** Паралімпійські ігри, чемпіони, призери, учасники.*

Постановка проблеми. Спортивна громадськість та любителі спорту з великою зацікавленістю стежать за здобутками наших земляків у всесвітніх спортивних змаганнях – Олімпійських та Паралімпійських іграх. Їх цікавить, із якого часу та хто із спортсменів розпочинав відлік виступів на найвищих спортивних змаганнях.

Аналіз останніх досліджень. У фундаментальних дослідженнях проблем фізичної культури і спорту практично відсутні узагальнюючі інформаційні джерела щодо тематики спорту людей з інвалідністю, що висвітлено переважно у якості невеличких публікацій, повідомлень та й то – напередодні всесвітніх спортивних форумів сучасності – Паралімпійських ігор [1; 4; 5].

Історію спорту та стан його розвитку на Черкащині висвітлювали в своїх дослідженнях Н. В. Антонєць, В. Б. Страшевич, В. Жадько, В. Хамаза. Проте, на нашу думку, залишається недостатньо вивченим питання участі наших спортсменів у Паралімпійських іграх.

Саме тому **метою нашого дослідження** було з'ясувати й узагальнити дані про спортсменів Черкащини, систематизувати список та проаналізувати результати їхніх виступів на Паралімпійських іграх протягом 1992–2016 рр.

Виклад основного матеріалу. Черкащина – спортивний край, багатий на спортивні таланти, адже близько 50 спортсменів з регіону (з урахуванням їхньої приналежності до життя та тренувань у Черкаській області) є учасниками Олімпійських та Паралімпійських ігор сучасності [5]. За роки незалежності України провідні спортсмени – члени національних збірних команд представляли Черкащину на Олімпійських та Паралімпійських іграх, а саме: 1992 р. – 1 особа, 1996 р. – 3 особи, 2000 р. – 6 осіб, 2004 р. – 7 осіб, 2008 р. – 4 особи, 2010 р. – 2 особи, 2012 р. – 8 осіб, 2014 р. – 1 особа, 2016 р. – 9 осіб. Відмітимо, що із загальної кількості паралімпійців О. О. Васютинський та Л. В. Павленко (2006, 2010, 2014 рр.) тричі брали участь в Паралімпійських іграх (1998, 2002, 2006 р.), А. О. Скачков (2000, 2004 р.), О. В. Дріга (2004, 2012 р.), Г. В. Вовчинський (2010, 2014 р.), В. В. Ковальчук (2012, 2016 рр.) – двічі брали участь в іграх та завоювали олімпійські медалі.

Найбільше паралімпійців області представлено у легкій атлетиці. В регіоні надається перевага розвитку літніх видів спорту, про що свідчить той факт, що лише один олімпієць, представляючи Черкащину, брав участь у зимових Паралімпійських іграх 2010, 2014 рр. Головною причиною чого – є слабка матеріальна база та недостатність обладнання, природні погодні умови для культивування зимових видів спорту.

Започаткований в Україні реальний розвиток фізкультурно-спортивного руху інвалідів має реальні результати і на Черкащині. Девіз президента Національного комітету спорту інвалідів України Валерія Сушкевича «Від успіхів у спорті до перемог в житті» – став життєвим кредо для спортсменів-інвалідів області, які виступаючи на міжнародних змаганнях демонструють високі результати, прославляючи Україну та Черкащину, зокрема.

Ми вважаємо доречним згадати спортсменів-паралімпійців, які представляли Черкаську область в складі збірної команди України:

– Скачков Антон Олександрович (легка атлетика, інваспорт) – 05.07.1979 р.н., уродженець м.Черкаси, ЗМСУ (2001), дворазовий учасник Паралімпійських ігор: дворазовий чемпіон XII Паралімпійських ігор 2004 р. м. Афіни (Греція) зі стрибків в довжину та потрійному стрибку. Антон встановив світовий рекорд зі стрибків в довжину (6,98 м); дворазовий срібний призер XI Паралімпійських ігор 2000 р. м. Сідней (Австралія), чемпіон світу 1999 р. (м. Барселон, Іспанія) зі стрибків в довжину (6,88 м) та бронзовий призер у потрібному стрибку, чемпіон Європи 2001, 2003 рр. (Нідерланди) у стрибках в довжину та потрібному стрибку, чемпіон Світу 2002 р. (м.Ліль, Франція) у стрибках в довжину та потрібному стрибку, чемпіон Європи 2005 р. (Фінляндія) у стрибках в довжину. Нагороджений орденами: «За заслуги» III ступеню і «За мужність» II ступеню та медалью «За працю та звитягу». Вихованець черкаських заслужених тренерів України – Кудрявцева В'ячеслава Валентиновича та Миколи Івановича Баса [1; 2, с. 20; 5].

– Дріга Олександр Вікторович (легка атлетика, інваспорт) – 12.06.1985 р.н., уродженець с. Сагунівка Черкаського району Черкаської області, ЗМС України, чемпіон та призер Паралімпійських ігор 2004 р. м. Афіни (Греція): дворазовий чемпіон з бігу на дистанції 400, 800 м (встановив світовий рекорд на дистанції 800 м), срібний призер з бігу на дистанції 1500 м, дворазовий бронзовий призер у естафетному бігу 4x100 м, 4x400 м [2, с. 21]. На XIV літніх Паралімпійських іграх 2012 р. (м. Лондон) посів п'яте місце з бігу на дистанції 800 м та 9 місце – з бігу на 1500 м з результатом 4,27 хв. [6, 7].

У 2002 р. Олександр – чемпіон світу (м. Ліль, Франція) з бігу на дистанції 400 м; у 2003 р. – чемпіон Європи з бігу на 400 м, 800 м, в естафетному бігу 4x400 м та срібний призер у стрибках в довжину; у 2005 р. – чемпіон всесвітніх ігор «Робітгуда» (серед спортсменів ДЦП), у 2006 р. – триразовий срібний призер Чемпіонату світу з бігу на 400 м, естафетному бігу 4x100 м (м. Асен, Нідерланди) [1;2;5]. О. Дріга є абсолютним чемпіоном Європи 2012 р. серед спортсменів із вадами опорно-рухового апарату з бігу на

дистанції 800 м та 1500 м (Нідерланди). Вихованець тренера Миколи Івановича Баса [6,7].

– Вперше у 2010 р. Черкащина делегувала в складі збірної команди України на X зимові Паралімпійські ігри у м. Ванкувер (Канада) свого представника – Григорія Васильовича Вовчинського, 04.07.1988 р.н., ЗМСУ, уродженця с. Білоусівка Драбівського району Черкаської області (біатлон, лижні гонки, інваспорт), який виборов дві срібні та дві бронзові медалі серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату: в біатлоні на 12,5 км – II місце; в біатлоні в гонці з переслідуванням на 3 км – III місце; II місце – в лижній естафеті (1x4+2x5 км); III місце – в лижних гонках на дистанції 10 км класичним стилем [2, с. 22, 23]. У 2011 р. Григорій виборов друге місце у етапах Кубка Світу (Швеція, Німеччина) з біатлону на дистанції 7,5 км і третє – на дистанції 12,5 км. На зимовому Чемпіонаті світу 2011 р. (м.Ханти-Мансійськ, Росія) з біатлону серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату завоював дві срібні (біатлон, на дистанціях 12,5 км і 3,6 км) та одну бронзову (естафета) медалі. На Кубках світу 2012 р. Григорій виборов «срібло» (біатлон) та три «бронзи» (біатлон та естафета), на Чемпіонаті світу 2013 р. у м. Солефті (Швеція) – дві срібні нагороди у біатлоні (коротка 7,5 км та середня дистанції), а у фіналі Кубка світу того ж року став дворазовим срібним призером.

На Сочинських зимових Паралімпійських іграх 2014 р. Г. Вовчинський виборов золото (I місце) у змаганнях з біатлону у категорії «стоячи» на дистанції 15 км (37 хвилин, 41,1 секунди), які проходили у комплексі «Лаура» для змагань з лижних перегонів та біатлону. Напередодні своєї перемоги Григорій вболівав і радив за переможний виступ своєї дружини Олександри Кононової, яка виступала за Київську область та здобула золото у біатлоні у заїзді на 12,5 км (стоячи), а також срібло у лижних перегонах на дистанції 10 км серед спортсменів з ураженнями опорно-рухового апарату.

На зимовому Чемпіонаті світу 2016 р. (м. Фінстерау, Німеччина) з біатлону серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату Григорій завоював три бронзові медалі: у біатлоні, а також лижних перегонах у спринті та на довгій дистанції. На Кубку світу 2017 р., який проходив в Україні став переможцем у спринті та триразовим бронзовим призером у біатлоні на дистанції 7,5 км і лижних перегонах на 5 та 20 км.

За досягнення високих спортивних результатів на Паралімпійських іграх 2010, 2014 рр. Г. Вовчинський нагороджений орденами «За заслуги» другого та третього ступеню. Тренують подружжя Анатолій Васильович Заведєєв та Дмитро Володимирович Артємін [7, 8].

– Царук Юрій Григорович (легка атлетика, інваспорт) – 02.05.1987 р.н., уродженець м.Черкаси, МСУ, займався у Черкаському обласному центрі «Інваспорт» (перший тренер Старовойтов О. Ф. та Бас М. І.). Юрій – дворазовий золотий чемпіон Паралімпійських ігор 2012 р. (Лондон) з бігу на 100 м (встановив рекорд Паралімпіади 12.62 сек) та 200 м (встановив світовий рекорд 25.86 сек); чемпіон (200 м) та бронзовий призер (100 м) Чемпіонату

Європи 2012 р. (Нідерланди) з бігу серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату, де виконав норматив МСМК України. На Паралімпіаді 2012 р. представляв дві області – Черкаську та Дніпропетровську. Тренер – Данилов А. А. [6,7].

– Стельмах Андрій Олегович (веслування академічне, інваспорт) – 24.02.1991 р.н., м. Сміла, МСУМК, займався легкою атлетикою у тренера М. І. Баса, чемпіон України 2010 р. у штовханні ядра, метанні диска та списа, рекордсмен України у штовханні ядра серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату. Андрій є бронзовим призером Кубка Світу 2012 р. (м. Мюнхен) у четвірці, змішаної. На XIV літніх Паралімпійських іграх у складі розпашної четвірки зі стерновим (Морозова К., Пухаєва О., Стельмах А., Соболев Д., Козлов В.) посів третє місце. Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеню. Присвоєно звання Майстер спорту України міжнародного класу. Тренера – Бондаренко Ю. Р., Максимов Р. Ю. [6,7].

– Ковальчук Василь Володимирович (стрільба кульова, інваспорт) – 18.04.1973 р.н., м. Черкаси, МСУМК, володар золотої медалі XIV літніх Параолімпійських ігор 2012 р. (Лондон) у стрільбі з пневматичної гвинтівки в позиції лежачи SH2 з дистанції 10 м, переможець фіналу Кубка Світу 2011 р. (США), 2012 р. (м. Щецин, Польща) – «золото» у вправі FTR2 (падаючі мішені, гвинтівка) та «срібло» у вправі R-5 (пневматична гвинтівка, лежачи, 704.6 очок). На літніх XV Паралімпійських іграх у Ріо-де-Жанейро Василь знову виборов «золото» у стрільбі з пневматичної гвинтівки в позиції лежачи SH2 з дистанції 10 м і встановив два рекорди змагань: рекорд кваліфікації – 637,1 бали та рекорд фіналів – 211,7 балів. Дворазовий срібний призер Кубка світу 2016 р. (Таїланд), дворазовий переможець Кубка світу 2016 р. (Польща), чемпіон та бронзовий призер відкритого Чемпіонату США 2016 р.

За досягнення високих спортивних результатів на Паралімпійських іграх 2012, 2016 рр., виявлені мужність, самовідданість та волю до перемоги, утвердження міжнародного авторитету України нагороджений орденами «За заслуги» II і III ступеню. Тренера – Польської В. М., Коляденко А. Л. [6, 7, 8].

– Кулинич Богдан Григорович (футбол, інваспорт) – 09.01.1992 р.н. – чемпіон XIV Паралімпійських ігор 2016 р. з футболу (7x7), воротар збірної команди України з футболу спортсменів з наслідками ДЦП, спортсмен-інструктор штатної збірної команди України з 2014 р., переможець Інтерконтинентального кубку 2013 р. з футболу серед спортсменів з вадами ДЦП (Іспанія), чемпіон Європи 2014 р. (Португалія), срібний призер Чемпіонату світу 2015 р. (Великобританія), золотий переможець Чемпіонату світу 2017 р. З 2010 р. розпочав заняття футболом при Черкаському центрі «Інваспорт», у 2013 р. закінчив Черкаський державний технологічний університет за спеціальністю «Технологія бродильних виробництв», у 2015 р. вступив до Львівського державного університету фізичної культури. За спортивні досягнення на Паралімпійських іграх 2016 р. нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня [8].

– Данилюк Роман Тарасович (легка атлетика, інваспорт) – 07.03.1993 р.н. З 2015 р. проживає у с. Свидівок. МСУМК з легкої атлетики, член збірної команди України з легкої атлетики серед спортсменів з вадами зору. Чемпіон та рекордсмен світу (Катар, 2015) у штовханні ядра, бронзовий призер XV літніх Паралімпійських ігор (Ріо-де-Жанейро, 2016) у штовханні ядра у паралімпійському класі F12 (з вадами зору) з результатом 15,94 м. Ця медаль стала першою для України нагородою в Бразилії [6,7,8]. За досягнення високих спортивних результатів на XV Паралімпійських іграх, виявлені мужність, самовідданість та волю до перемоги, утвердження міжнародного авторитету України нагороджений орденом «За заслуги» III ступеню. Тренер: Кисельов О. П.

– Дорошенко Олександр Володимирович (легка атлетика, інваспорт) – 01.09.1981 р.н., уродженець м. Луганськ, ЗМСУ. У 2008 році одружився і переїхав жити у Черкаси – на батьківщину своєї дружини та представляти Черкаську область. Член збірної команди України з легкої атлетики серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату. Дворазовий чемпіон та бронзовий призер Паралімпійських ігор 2004 р., фіналіст Паралімпійських ігор (Лондон, 2012), чемпіон світу (Франція, 2013), (Катар, 2015) та чемпіон Європи (Великобританія, 2014) у штовханні ядра, срібний призер Чемпіонату Європи (2014) та Чемпіонату світу (2015) у метанні спису, учасник літніх XV Паралімпійських іграх (Ріо-де-Жанейро, 2016), де у фіналі посів шосте місце у метанні спису клас F38 з результатом 44,81 м. Рекордсмен світу у метанні спису. За високі спортивні досягнення нагороджений орденом «За заслуги» III ступеню (2003), орденом «За мужність» II ступеня (2004). Присвоєно звання «Почесний громадянин м. Луганськ». Тренери – Бас Микола Іванович, Старостіна Римма Федорівна [6,8].

– Білоножко Олександр Васильович (академічне веслування, інваспорт) – 18.11.1986 р.н., МСУ з академічного веслування. Член збірної команди України з академічного веслування серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату та вадами зору. Фіналіст Кубку світу (Італія, 2015) – посів 5 місце серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату, бронзовий призер Кубку світу 2016 р., учасник літніх XV Паралімпійських іграх (Ріо-де-Жанейро, 2016), де у змаганні четвірок, клас LTA Mixed Coxed Four –LTAMix4 посів 9 місце. Займається веслуванням у Черкаському регіональному центрі з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт». Тренери: Бондаренко Ю. Р., Кашко М. І.

– Жук Максим Олександрович (академічне веслування, інваспорт) – 05.08.1991 р.н., МСУ з академічного веслування, член збірної команди України серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату та вадами зору. Фіналіст Чемпіонату світу та Кубку світу 2015 р. Бронзовий призер Кубку світу 2016 р., учасник літніх XV Паралімпійських іграх (Ріо-де-Жанейро, 2016), де у змаганні четвірок, клас LTA Mixed Coxed Four –LTAMix4 посів 9 місце. Займається веслуванням у Черкаському регіональному центрі з

фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт». Тренери: Бондаренко Ю.Р., Кашко М. І.

– Яринка Ірина Сергіївна (академічне веслування, інваспорт) – 02.06.1986 р.н., МСУ з академічного веслування, член збірної команди України серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату та вадами зору. Фіналістка Чемпіонату та Кубка світу 2015 р., бронзова призерка Кубка світу 2016 р., учасниця літніх XV Паралімпійських іграх (Ріо-де-Жанейро, 2016), де у змаганні четвірок, клас LTA Mixed Coxed Four –LTAMix4 посіла 9 місце. Займається веслуванням у Черкаському регіональному центрі з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт». Тренери: Бондаренко Ю. Р., Кашко М. І.

Зазначимо, що починаючи з 90-років минулого століття спортсмени Черкащини були постійними учасниками Паралімпійських ігор. Проте, за всю історію найбільше спортсменів (7 осіб) нашої області було представлено на XV літніх Паралімпійських іграх в Ріо-де-Жанейро 2016 року.

Висновки. Отже, проведений аналіз участі спортсменів Шевченкового краю в Паралімпійських іграх свідчить про те, що наші спортсмени відносно стабільно беруть участь у найвищих спортивних форумах сучасності. Найкращих успіхів паралімпійці добивалися у легкій атлетиці, кульовій стрільбі. В той же час слід відмітити, що переважна більшість спортсменів брала участь у змаганнях лише один раз та лише один спортсмен (який представляв Черкаську область) брав участь у зимових Паралімпійських іграх. Систематизована інформація має виразний регіональний аспект, є актуальним педагогічним та історичним завданням та буде корисна для патріотичного виховання молодого покоління, більш широкого залучення його до сфери олімпійського руху.

Список використаних джерел

1. Антоненць Н. В. Олімпійська слава Черкащини / Н. В. Антоненць. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2008. – 160 с.
2. Антоненць Н. В. Олімпійці, параолімпійці, демфлімпійці Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького / Н. В. Антоненць. – Черкаси : Брама-Україна, 2011. – 32 с.
3. Платонов В. М. Енциклопедія Олімпійського спорту України / за ред. В. М. Платонова, І. Р. Маціщина. – К. : Олімпійська література, 2005. – 464 с.
4. Страшевич В. Б. Черкащани – учасники Олімпійських ігор (1950–1990 рр.) / В. Б. Страшевич // Черкащина в контексті історії України: матеріали І науково-краєзнавчої конф. Черкащини. – Черкаси : Ваш дім, 2004. – С. 287–294.
5. Черкащина: Універсальна енциклопедія. Документально-публіцистичне наукове історичне видання / автор-упорядник В. Жадько. – К. : ВПК «Експрес-Поліграф», 2010. – 1104 с.
6. Національний комітет спорту інвалідів України. Національна паралімпійська збірна команда зразка 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.paralympic.org.ua>, http://www.2014.paralympic.org.ua/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=64&Itemid=149&limit=9&limitstart=0

7. Черкаський спорт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cherkassy-sport.com>
8. Офіційний сайт Інваспорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://invasportcherkasy.in.ua/sportsmans/>

References

1. Antonets N. V. Olimpiiska slava Cherkashchyny / N. V. Antonets. – Cherkasy : Vidlunnia-Plus, 2008. – 160 s.
2. Antonets N. V. Olimpiitsi, paraolimpiitsi, demflimpiitsi Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho / N. V. Antonets. – Cherkasy : Brama-Ukraina, 2011. – 32 s.
3. Platonov V. M. Entsiklopediia Olimpiiskoho sportu Ukrainy / za red. V. M. Platonova, I. R. Matsishchyna. – K. : Olimpiiska literatura, 2005. – 464 s.
4. Strashevych V. B. Cherkashchany – uchashnyky Olimpiiskyykh ihor (1950–1990 rr.) / V. B. Strashevych // Cherkashchyna v konteksti istorii Ukrainy: materialy I naukovokraieznavchoi konf. Cherkashchyny. – Cherkasy : Vash dim, 2004. – S. 287–294.
5. Cherkashchyna: Universalna entsiklopediia. Dokumentalno-publitsystychni naukovie istorychne vydannia / avtor-uporiadnyk V. Zhadko. – K. : VPK «Ekspres-Polihraf», 2010. – 1104 s.
6. Natsionalnyi komitet sportu invalidiv Ukrainy. Natsionalna paralimpiiska zbirna komanda zrazka 2016 roku [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.paralympic.org.ua>, http://www.2014.paralympic.org.ua/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=64&Itemid=149&limit=9&limitstart=0
7. Cherkaskyi sport [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://cherkassy-sport.com>
8. Ofitsiynyi sait Invasportu [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://invasportcherkasy.in.ua/sportsmans/>

Стаття надійшла до редакції 01.12.2017 р.

**Л. П. Ярославская,
В. В. Загородний**

Знаменитые спортсмены Шевченковского края

Обобщены данные о черкасчанах-паралимпийцах, представленный систематизированный список спортсменов и проанализированы показатели участия спортсменов на самых высших форумах современности – Паралимпийских играх.

Ключевые слова: Паралимпийские игры, чемпионы, призеры, участники.

**L. P. Yaroslavska,
V. V. Zahorodniy**

Famous athletes from the Shevchenko region

The article gives general data about the Paralimpic games participants, who are Cherkassy citizens. The systematic list of sportsmen is given and their results on the highest modern forums - the Paralimpic games are analyzed.

Key words: Paralimpic games, champions, winners, participants.